

Мочернюк Наталія Дмитрівна,

старший науковий співробітник відділу української літератури
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
м. Львів, Україна
доктор філологічних наук

ORCID iD 0000-0002-2737-8690
mocher.n@gmail.com

<https://doi.org/10.28925/2412-2475.2020.16.13>

**ПІЗНАТИ Й УТРИВАЛИТИ В ПАМ'ЯТІ:
МЕМУАРИСТИКА СВЯТОСЛАВА ГОРДИНСЬКОГО**

У статті висвітлено тематику і жанрові різновиди мемуаристики Святослава Гординського. Бралися до уваги такі твори, як «Обличчя нового Парижа», «Листи з Парижа», «Леонід Перфецький», «Лист з-над Арна», «Камені і люди», «Про Олексу Новаківського і мистецьке життя Львова в його часи (жмут спогадів)», «Львів, Париж, еміграція. Спогади про Степана Луцика», «Вулиця Листопада (львівський спогад)», «АНУМ (Спогади про Асоціацію незалежних українських мистців у Львові)», «Поїздка в Україну» та ін. Автор писав про важливість мандрів у своєму житті і в поетичних творах. Виокремлено такі жанри, як власне мемуари, подорожні нариси, щоденникові нотатки, портрети відомих митців, листи, некрологи, усні оповіді, представлені інтерв'ю автора. Заакцентовано на магістральній мистецькій темі в мемуарах. Подорожні нариси автор практикував у ранній творчості, спогади про західноукраїнські мистецькі процеси міжвоєнного періоду належать до творчого періоду в еміграції. Простежено наративні особливості спогадів митця. Мемуарні тексти Святослава Гординського сприймаються як об'єктивні свідчення, підкріплені мистецтвознавчим фактажем. Це не писання «для себе», а писання для майбутнього з інтенцією зафіксувати важливі події та видатні імена для української культури. Зазначено, що для цих спогадів не характерні фрагментарна композиція і великі форми, а навпаки, автор вибудовує логічні тексти, продумує композиційні зв'язки, аналізує побачене в зазвичай невеликих нефікційних формах. Письменник практикує автобіографічну позицію свідчення, а не сповіді, тому суб'єктивізм нарації не є виразним. Відзначено великий інтермедіальний потенціал спогадів. Мемуаристика Святослава Гординського може служити документальним матеріалом для мистецтвознавства та розкривати секрети творчості митця і письменника. Ці тексти пояснюють наміри звернення митця до літератури і репрезентують цілісне бачення творчої особистості митця.

Ключові слова: мемуари, подорожній нарис, есе, образотворче мистецтво, Святослав Гординський.

Актуальність теми. Художньо-документальна проза, широко представлена в різних гатунках в українській літературі, незмінно викликає інтерес у літературознавстві. Не бракує праць узагальнено-теоретичного характеру (О. Галич, М. Коцюбинська, Г. Мазоха, О. Рарицький, М. Федунь, Т. Черкашина та ін.), отож на часі розширення історико-літературного ареалу прози non-fiction для літературознавчих досліджень. Осмислення цієї літератури було б неповним без уваги до творчості митців, які залишили цікаві свідчення про себе й епоху, зумівши при цьому виявити неабиякий письменницький хист. Святослав Гординський, визна-

ний художник і письменник, заслуговує на такі студії, зважаючи на оригінальну та цікаву мемуарну спадщину.

Метою дослідження є аналіз тематики, жанрових і наративних особливостей документалістики Святослава Гординського, з'ясування інтермедіального потенціалу нефікційних текстів, через які розкривається цілісна візія творчої особистості митця.

Виклад основного матеріалу. Упродовж усього життя Святослав Гординський (1906–1993) звертався до жанрів документальної літератури. Як людина творча й надзвичайно активна, він фіксував багато цікавого у власне

мемуарному жанрі, подорожніх нарисах, щоденникових нотатках, портретах відомих митців, з якими приятелював, у листах, некрологах, усних оповідях, інтерв'ю. Незважаючи на щільний творчий графік і професійну заангажованість, С. Гординський знаходив час, щоб записати пережите, позаяк його життя було надзвичайно цікавим та насиченим як до остаточної еміграції, так і після переїзду до Америки.

1929 роком датований його перший виступ у «Нових шляхах» про українських малярів у Парижі. Далі ж паризька тема розвивається як у поезії та малярстві, так і в різних мистецьких оглядах та хроніках. «Є два способи писання історії мистецтва: на основі спостережень і власного досвіду автора, або на основі прочитаного. Нам цікавіший перший спосіб — передавати власні думки і враження в зустрічах із творами старого і нового мистецтва, а ще більше — з живими мистцями», — зізнається він пізніше у спогадах «Камені і люди» (Гординський, 2004а, с. 443), і така засадничо «мемуарна» основа, помножена на евристичний ресурс подорожніх нарисів, характеризує паризькі мистецькі статті, опубліковані в «Ділі» на початку 1930-х років («Обличчя нового Парижа», «Лист з Парижа» та інші). Ці публікації зумовлені власне враженнями від подорожей і витримані в есеїстичній манері.

Легкість і невимушеність стилю есе притаманна й мистецькому портретові «Леонід Перфецький», опублікованому в часописі «Назустріч» 1935 року та включеному до монографії «Леонід Перфецький» за редакцією С. Гординського 1990 року. Можна помітити, що автор прагне до діалогу з читачем, розповідаючи про свого героя, що нагадує автобіографічну позицію виклику, яку вирізняє М. Чермінська поряд зі свідченням і сповіддю (Чермінська, 2008, с. 407). «Коли підете вузькою вулицею Мучеників, з якої вгорі добре видно катедру “Святого серця” — чудовище в орієнтально-візантійсько-модерному стилі, що, хоч і не позбавлене грандіозности, дуже нагадує непорозуміння, — почуете, що ви вже в старому Парижі, що має свій своєрідний вигляд і запах. Крамниці — все на продаж викладають просто на тротуар, хоч би він був широкий всього на один метр; мальовничі плякати кабаре́тів і театрів, найчудніші будинки з розмальованими фронтонами — усе те належить до того справжнього Парижа, де мешкають справжні парижани, яких ви рідко побачите на інтернаціональних великих бульварах. Ось посеред цього типового світа, на вузькій і старій вуличці “Овернської вежі” живе Перфецький», — проходить автор вулицями Парижа до дому Перфецького, ведучи за собою читача

(Гординський, 1990, с. 47). Режим викладу балансує між «ви»- і «ми»-нарративом, причому «ви» може бути і звертанням до читача, і проекцією на себе, а «ми» — і еквівалентом авторського «я» на зразок наукового стилю, і позначенням товариства художників (С. Гординський і Л. Перфецький). Як бачимо, письменник вдається до нарративних експериментів, випробовуючи нестандартні форми викладу. «То ж ми, пишучи про Перфецького-маляра, ніяк не хотіли б, щоб ви забували і його шаблю, бо, по суті, мистецтво, про яке саме хочемо сказати кілька слів, робить кіннотчика такої й такої дивізії, який вважає, що є ще багато справ у світі зовсім не малярського характеру» (Гординський, 1990, с. 48), — зазначає автор, пояснюючи далі причини роздвоєння свого героя в мистецькій праці. Окрім характеристики його малярства, він робить екскурсію в майстерні Л. Перфецького, позаяк для нього важливим є і тло, а також змальовує зовнішність художника і хорунжого. Текст С. Гординського сповнений різними інтертекстуальними виявами, що підкреслюють інтелектуальність митця. Лише коло тем, на які спілкуються два художники, що їх перелічує автор, засвідчує широкий спектр зацікавлень, освіченість та ерудованість обидвох митців. Вони одноставні щодо захоплення подорожами: «Тут ми погоджуємось, що немає краще, як їздити. Що це теж своєрідне мистецтво. Деяко більш еґоїстичне, бо своїх вражень не треба зовсім показувати іншим. Щонайбільше хіба пальцем» (Гординський, 1990, с. 49). Однак С. Гординський все ж ділиться своїми враженнями з подорожей, і його нариси багаті фактажем, цікавими спостереженнями, дотепними коментарями.

До речі, хвалу подорожам він не раз висловлює і в поетичних текстах. Так, привертає увагу вірш «Про мандрівки», що увійшов у мариністичний цикл «Шторми і штили», датований 1936 роком. Він адресований узагальненому обивателю, якому головне «смачно травити обід» і байдужі мандри:

*Знаю: всім нам смішні і даремні такі слова,
Та як же мені довести
на маленькому клаптику картки,
Що в клітці блакитній
сонце куди краще співа,
Ніж ваші усі дурні жовтопері канарки?
Покиньте-бо плести, що ніби заслуга це
В землю рідну покласти
оплакани внуками кості,
Не пізнавши, як крутиться гльоб
і який алкоголю процент
Має вітер морський, вітер хижий і гострий*
(Гординський, 1997, с. 68).

Багатим на мистецькі враження є «Лист з-над Арна», опублікований у газеті «Назустріч» у вересні 1935 року. Надихнула його на цей нарис шлюбна подорож до Італії, здійснена того ж року. Богдан Горинь, ретельний біограф С. Гординського, констатує, що визначити тривалість подорожі не вдається. Подружжя приїхало до Флоренції з Рима, і тут мистець виконав кілька акварельних етюдів, що фіксують архітектурну красу міста. Дає він і словесний портрет Флоренції, назвавши свій подорожній нарис «листом». С. Гординський починає свою екскурсію з порівняння Риму з Флоренцією. «По виїзді з Риму вам лишається про нього якийсь неодноціле враження. Надто багато накопичили в ньому віки усяких скарбів; архітектура однієї доби влазить у другу, а та знову в найближчу — латинська імперія, церковна держава, молода фашистська — одна на другій, врастають у себе, даючи враження тягlostі, справжнього “вічного міста”. Найбільше і незвичайне враження викликає те, що в ньому пульсує стільки молодого життя на тлі руїни тріумфальних луків та пощерблених колон. Я сказав би, що Рим замало “лірично” збудований, надто обдуманий і матеріалістичний» (Гординський, 2015а, с. 153). Натомість Флоренція справляє цілісне враження і вигідно вирізняється від Риму: «Інше враження робить Флоренція; вона майже одно ціла стилево, вся виросла з одного пориву, що почався Джіотом і Данте, та що впродовж тривікового розквіту дав Італії більше славних індивідуальностей, ніж уся решта Італії разом. З цих італійських Атен почалося духовне відродження Італії, застигло у латинському догматизмі...» (Гординський, 2015а, с. 153). С. Гординський робить екскурс в історію італійського Середньовіччя й Відродження, акцентуючи передусім на літературі. Данте, Петрарка, Бокаччо, Аріосто, Поліціано, Луїджі Пульчі, Макіявеллі — про кожного з них відгукується «гід» захоплено й легко, роздумуючи про індивідуальність ренесансової людини. Від ролі родини Медічі у долі Флоренції він розвиває тему оформлення міста і його мистців. «По Флоренції блукаєте, як по сторінках гарної поеми. Сам факт перебування в місці, де блукає духовно стільки великих постатей, примушує ставляти легко й обережно кроки по вузьких вуличках і площах, щоб не сполохати їхні тіні» (Гординський, 2015а, с. 155), — пише С. Гординський і візуалізує свій шлях, яким він минає багато видатних пам'яток минулих століть. «Та ні, не треба описувати міста, про яке досить написали монографії і якого всі пам'ятники покреслені по-варварськи олівцями туристів з усіх сторін світу. Більш, як усі мистецькі твори, монументальні пам'ятники пензля, долота і пера, тут непокоїть — вважайте ж, що мистецтво або непокоїть, або воно не є ним —

той невловний дух минувшини, зматеріалізований у тих творах, якого передусім треба відчутти і бачити» (Гординський, 2015а, с. 155), — у нарисі згадано чимало архітектурних і скульптурних пам'яток, які С. Гординський змальовує з поетичним піднесенням. Відзначимо великий інтермедіальний потенціал цих уривків, що демонструють компетентність автора в різних видах мистецтва, його синтезоване сприйняття міського простору крізь призму арту.

Цей подорожній нарис став доказом цікавої поїздки вдумливого мандрівника та засвідчив неабиякий хист С. Гординського як письменника. С. Гординському і в мемуаристиці вдається не «впадати в трафарет», згідно з його ж настановою в поетичному маніфесті «Автопортрет». На думку Б. Гориня, «досконало нарисований у “Листі з-над Арна” портрет Флоренції й нині міг би стати вступною статтею для фотоальбому одного з найвидатніших міст світу» (Горинь, 2017, с. 213). З-під пера мистця виходили поезії, літературознавчі та мистецтвознавчі праці, у які конвертувалися його враження як людини і мистця, листи до колег і друзів, а крім того, творчою магістраллю для нього було малярство, тож пережите чекало своєї пізнішої пори, щоб вилитись на папір у класичних мемуарах, адже вести діаріуш постійно бракувало часу. Цікаво, що 1948 року в «Арці» опубліковано «листки з щоденника» «Одинадцять днів на океані». Маючи час у подорожі, мистець вів щоденник на кораблі. До мариністики, широко представлені і в малярстві, і в поезії С. Гординського, додається цей невеликий, та напрочуд небуденний щоденниковий звіт. Записи окремих днів — це винятково описи природи: неба, обр'ю, води, у яких мистець постійно знаходить щось нове й несподіване. «Листки з щоденника» нагадують окремі мемуарні записи Олекси Грищенка «Мої роки в Царгороді», які теж вражають умінням спостерігати навколишній світ у найтонших нюансах. (До речі, митці були в приятельських стосунках, С. Гординський неодноразово відгукувався на його творчість рецензіями та нарисами, а 1934 року на сторінках часопису «Назустріч» публікує свого листа до нього.) Прикметно, що ця проза non-fiction на мариністичну тему відображає зближення поетичного й малярського первнів мислення митців. «Море неймовірної синяви. Наче не вода, а густа, соковита синя фарба, де-не-де з малими баранцями білих грив, що все котиться океаном аж по самій обр'ї. Синява — глибокий кобальт. Море Середземне — кобальт ясний, може тому, що воно не таке схвильоване і через те хвилі не відбивають у такій мірі синяви неба. Колір залежить від хемічного складу води, від сили захмарення, від синяви неба. Море Егей-

ське має найніжнішу синяву, Адриатське — їдко зеленаве, як оксид бронзи, Балтик — сіро-зелений, море Чорне справді чорне, похмуре, — олив'яне. З усіх морів найбільше враження справило на мене Егейське, може тому, що воно має таку велику історію, таке багате на міт, що воно — море Одиссея» (Гординський, 1948, с. 38), — проникливо фіксує С. Гординський кольори морів. Це унікальна візуалізація в кольорах, наслідком якої є й естетичний ефект. Митець конвертує в нефікційний текст поезику малярства, уміло оперуючи барвами та відтінками.

Власне мемуари С. Гординський написав пізніше, уже в еміграції, і вони — надзвичайно важливі документи для вивчення періоду міжвоєнної, який у них неодноразово висвітлювався. 1954 року в літературно-мистецькому збірнику «Львів» вийдуть уже згадані його спогади «Камені і люди», які вкотре засвідчують широку ерудицію автора, його чільну роль у західноукраїнських мистецьких процесах та віртуозність мемуарного пера. «Камені і люди» складаються з трьох частин, перші дві з яких присвячені власне «камням» — архітектурним пам'яткам та музеям Львова. У третій частині автор пише про людей — видатних митців Івана Труша, Олексу Новаківського, Петра Холодного, а також талановиту молодь, що заявила про себе в міжвоєнний період. С. Гординський вдається до портретування, і найкраще, на наш погляд, творить образ Івана Труша: «Труш пригадується завжди в своїй чорній, зав'язаній на ший, шарфі — традиція краківської і мюнхенської богеми тих часів, — і в лапатій мантилі замість плаща, як досить швидким кроком мандрував вулицею Листопада до своєї вілли на кінці тієї вулиці, майже за містом, серед колишніх цеголень. Коли повівав вітер, мантиля розвівалася, і тоді здавалося, що це великий сіро-чорний птах б'є крилами. Це лопотання крилами замість лету і стало змістом Трушевого життя і творчості. Він, приятель Франка і Грушевського, завжди з жalem говорив про нашу суспільність» (Гординський, 2004а, с. 448). Мемуарист бере до уваги не лише візуальний імідж знаменитого митця, а й акцентує на суспільно-культурних обставинах його життя.

Неодноразово писав С. Гординський про свого видатного вчителя Олексу Новаківського. «Жмут спогадів» «Про Олексу Новаківського і мистецьке життя Львова в його часи», опублікований у місячнику «Овид» (Буенос-Айрес, 1963), розповідає про Новаківського як митця та як педагога, і ці свідчення мають важливе значення для розуміння секретів майстерні й О. Новаківського, і самого С. Гординського: «Новаківський робив якнайбільший натиск

на вивчення рисунку, кажучи: “шість років рисуй, а один малюй — будеш добрим мистцем”. Ми й рисували, спочатку з гіпсових відливів, а пізніше з живих моделей. Частим гостем школи бував митрополит Шептицький, його коштом ця школа властиво й існувала, бо всі студенти були майже без засобів. Ми теж часто приходили до митрополичої палати, де митрополит систематично давав виклади з історії мистецтва, почавши від палеолітичних малюнків у печерах Альтаміри в Іспанії» (Гординський, 2015b, с. 412). Відомо, що принциповими характеристиками мемуаристики є суб'єктивність та Я-центричність, однак мемуарні тексти С. Гординського сприймаються як об'єктивні свідчення, завжди підкріплені мистецтвознавчим фундаментом, силою факту й майже нульовими градусами емоційності. Водночас струмують через них вдячність і повага до вчителя. Це не писання «для себе», а писання для майбутнього з інтенцією зафіксувати важливі події та видатні імена для української культури.

Про виклади митрополита та свої відвідини митрополичих палат згадує автор і в спогадах «Львів, Париж, еміграція. Спогади про Степана Луцика», уміщених у книзі «Степан Луцик — мистець» (1973). Крім спогадів про товариша молодості та навчання в школі Новаківського, дуже цікавими є й згадки про Париж, побут і студії у французькій столиці. С. Гординський тут охочіше й виразніше, ніж в інших мемуарах, вдається до розповіді про себе як персонажа цього нефікційного тексту. «Я мав тоді досить простору кімнату в мансарді готелю “Нотр Дам”, на набережжі Сени і на розі вулиці Сен Жак, один бльок від собору Богородиці — Нотр Дам. З вікна мансарди був справді чудовий вид на собор і Сену, що пропливала під мостами й оточувала острів, на якому стояв собор. Ми мали щодня ідеальний мотив до малювання, без огляду на погоду, чи то в синявій паризькій імлі, чи під вечір, коли весь собор наче горів у променях західного сонця. Часом ми сходили вниз над саму Сену і малювали під її мостами, в товаристві “кльошарів” — паризьких волоцюг-жебраків, а часом знову виїздили до Бульонського лісу, де було прохолодно і можна було спокійно малювати, далеко від розпаленого міста. На одній такій прогулянці я зробив його портрет-шкіц у французькому береті, і цей нарис зберігся» (Гординський, 1973, с. 31). Прикметно, що відразу ці враження конвертувалися в малярські роботи С. Гординського, а також у багато віршів зі збірки «Барви і лінії» (1933), а вже в поважному віці митець пробуджує свою молодість і з великої часової й просторової дистанції розповідає про свого друга

Степана Луцика, про себе й оточення. Написав митець спогади й про інших своїх друзів з мистецького середовища школи О. Новаківського («Лев Гец» (1974), «Пам'яті Ярослави Музикової» (1974), «Василь Дядинюк» (1975), «Михайло Осінчук. До 100-річчя з дня народження» (1991), «Михайло Мороз (В 40-й день смерті)» (1992) та інші), однак багато з них можна означити лише як мистецтвознавчі нариси.

Будить молодість С. Гординський і в невеликому мемуарному тексті «Вулиця Листопада (львівський спогад)» (1957) та в «Спогадах про АНУМ», опублікованих 1985 року у двох номерах «Сучасності». Ці свідчення уможливають відтворення суспільно-культурних обставин життя Галичини міжвоєнного періоду, увиразнюють багато видатних постатей та їхню роль у становленні українського мистецтва, його успішного змагу до світової слави. «Спогади про АНУМ» забезпечують реципієнтам, зокрема історикам і мистецтвознавцям, зауважений М. Коцюбинською ефект присутності в тому історичному часі, а «доба, подія, факт, особа стають для читача ближчими, „своїшими“» (Коцюбинська, 2008, с. 34).

1992 року опубліковано його свіжі «дуже додатні» враження про поїздку в Україну. С. Гординський говорить, що до їх написання його підштовхнули численні побажання знайомих, з якими він ділився побаченим: «Старі львів'яни в Америці були цікаві довідатися щось більше про культурно-мистецьке життя Львова, про те, що в ньому збереглося, що нового розвинулось у культурі міста за час останнього півсторіччя і що нового воно може дати закордонним українцям. Те саме можна сказати і про киян — у Києві перед тим я ще ніколи не був, але за його старою і новою столичною культурою завжди стежив і на неї орієнтувався. Вражень з України було стільки, що мені самому треба було деякого часу на те, щоб у пам'яті улежалось лише найважливіше» (Гординський, 2004b, с. 456). Мемуарний звіт «Поїздка в Україну» густонаселений людьми мистецтва і літератури та багатий подіями, відвідинами, враженнями. Це жанр подорожнього нарису, який під пером С. Гординського по-

стає сповненим втіхи від повернення до міста молодості та пафосом відкриття нового. «Зате легко пізнав Миколу Колессу, портрет якого я малював і з яким, та ще з Влодком Ласовським, ми лазили на Говерлу, де незабутньо під час громової зливи застрягли в безвихідних кущах жерепу» (Гординський, 2004b, с. 472), — таких зворушливих особистісних штрихів небагато в тексті, позаяк для автора важливо передати передусім інформацію про Україну та її культуру, якими він їх мав щастя пізнати вже на схилі літ. У цих спогадах автор наводить свою відповідь на питання про суміщення мистецької та літературної праці, відтворюючи, таким чином, усну оповідь: «Я мусив від початку роз'яснити, чому я, за фахом митець, узявся також до справ літератури. Я згадав про те, що ті обидві ділянки часто бувають нерозривно пов'язані і не перешкоджають собі взаємно. 40 років в Америці я мав цікаву і творчу працю в ділянці сакрального мистецтва, яка робила мене незалежним, своїм власним меценатом. Без цього я ніколи не мав би часу ні засобів простудіювати й написати понад два десятка мистецьких монографій та перекласти і видати твори Франсуа Війона і чимало перекладів з інших мов» (Гординський, 2004b, с. 458). Це дуже важлива інформація до «паспорту» автора, що дає змогу відтворити цілісний портрет творчої особистості митця. Питання про генезу свого мультиталанту С. Гординський неодноразово висвітлював в інтерв'ю, які теж зараховуємо до нефікційних жанрів, визначаючи їх як усні оповіді (за О. Рарицьким). Як бачимо, спогади С. Гординського становлять важливе пізнавальне джерело для осмислення його особистості та розуміння пережитої ним епохи, якою стало замалює не все ХХ століття.

Висновки. Мемуаристика Святослава Гординського, представлена великим жанровим розмаїттям, увиразнює його творчу постать як митця-універсаліста. Нефікційні тексти вирізняють інтермедіальна акцентованість і настанова на об'єктивний виклад. Осмислення нашої мистецької спадщини неможливе без урахування документалістики Святослава Гординського, літописця української культури ХХ століття.

ДЖЕРЕЛА

1. Гординський С. Камені і люди. *Гординський С. На переломі епох.* Львів: Світ, 2004а. С. 443–453.
2. Гординський С. Леонід Перфецький у Парижі. *Леонід Перфецький: монографія.* Нью-Йорк, Торонто: Українська вільна академія наук у США, 1990. С. 47–49.
3. Гординський С. Лист з-над Арна *Святослав Гординський про мистецтво.* Збірник статей. Львів: Априорі, 2015а. С. 153–156.
4. Гординський С. Львів, Париж, еміграція. Спогади про Степана Луцика. *Степан Луцик — митець.* Нью-Йорк, Торонто, Вашингтон: Український вільний університет, 1973. С. 27–39.

5. Гординський С. Одинадцять днів на океані. Листки із щоденника. *Арка*. 1948. Ч. 1. С. 37–40.
6. Гординський С. Поїздка в Україну. *Гординський С. На переломі епох*. Львів: Світ, 2004b. С. 456–474.
7. Гординський С. Про мандрівки. *Гординський С. Колір і ритми*. Київ: Час, 1997. С. 68.
8. Гординський С. Про Олексу Новаківського і мистецьке життя Львова в його часи (жмут спогадів). *Святослав Гординський про мистецтво*. Збірник статей. Львів: Априорі, 2015b. С. 410–413.
9. Горинь Б. Святослав Гординський на тлі доби: есе-колаж у 2 кн. Кн. 1. Київ: Ярославів Вал, 2017. С. 213.
10. Коцюбинська М. Історія, оркестрована на людські голоси. Екзистенційне значення художньої документалістики для сучасної української літератури. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 70 с.
11. Чермінська М. Автобіографічний трикутник. Свідчення, сповідь і виклик. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина XX — початок XXI ст.* Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 327–428.

REFERENCES

1. Hordynskiy, S. (2004a) Kameni i liudy. *Hordynskiy S. Na perelomi epokh*. Lviv: Svit, pp. 443–453. (in Ukrainian).
2. Hordynskiy, S. (1990) Leonid Perfeckiy u Paryzhi. *Leonid Perfeckiy*. New York, Toronto: Ukrainska vilna akademiia nauk u SShA, pp. 47–49. (in Ukrainian).
3. Hordynskiy, S. (2015) Lyst z-nad Arna. *Sviatoslav Hordynskiy pro mystetstvo*. Zbirnyk statej. Lviv: Apriori, pp. 153–156. (in Ukrainian).
4. Hordynskiy, S. (1973) Lviv, Paryzh, emihratsiia. Spohady pro Stepana Lucyka. *Stepan Lutsyk — mystets*. New York, Toronto, Washington: Ukrainskyi vilnyi universytet, pp. 27–39. (in Ukrainian).
5. Hordynskiy, S. (1948) Odyadtsiat dniv na okeani. Lystky iz shhodennyka. *Arka*, Ch. 1. pp. 37–40. (in Ukrainian).
6. Hordynskiy, S. (1997) Pro mandrivky. *Hordynskiy S. Kolir i rytmy*. Kyiv: Chas, p. 68. (in Ukrainian).
7. Hordynskiy, S. (2015) Pro Oleksu Novakivskogho i mystecke zhyttia Lvova v joho chasy (zhmut spohadiv). *Sviatoslav Hordynskiy pro mystetstvo*. Zbirnyk statej. Lviv: Apriori, pp. 410–413. (in Ukrainian).
8. Hordynskiy, S. (2004b) Poizdka v Ukrainu. *Hordynskiy S. Na perelomi epokh*. Lviv: Svit, pp. 456–474. (in Ukrainian).
9. Horyn, B. (2017) Sviatoslav Hordynskiy na tli doby: ese-kolazh u 2 kn. Kn. 1. Kyiv: Yaroslaviv Val, 424 p. (in Ukrainian).
10. Kotsiubynska, M. (2008) Istoriia, orkestrovana na liudski holosy. Ekzystentsiine znachennia khudozhnoi dokumentalistyky dlia suchasnoi ukrainskoi literatury. Kyiv: Vyd. dim “Kyjevo-Mohylianska akademiia”, 70 p. (in Ukrainian).
11. Chermynska, M. (2008) Avtobiohrafichni trykutnyk. Svidchennia, spovid i vyklyk. *Teoriia literatury v Polshchi. Antolohiia tekstiv*. Druha polovyna XX — pochatok XXI st. Kyiv: Vyd. dim “Kyjevo-Mohylianska akademiia”, pp. 327–428. (in Ukrainian).

Nataliia Mocherniuk,

Dr of Philology,
Senior Research Fellow of the Division of Ukrainian Literature,
Ivan Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies
Lviv, Ukraine

ORCID iD 0000-0002-2737-8690
mocher.n@gmail.com

TO APPREHEND AND TO RETAIN FOR A CONSIDERABLE LENGTH OF TIME: THE MEMOIRS OF SVIATOSLAV HORDYNSKY

The paper covers the subject and genre varieties of memoirs by Sviatoslav Hordynsky. In particular, such works as The Face of New Paris, Letter from Paris, Leonid Perfetsky, Letter from Arno River, Stones and People, About Oleksa Novakivsky and the artistic life of Lviv in his time, memoirs on Lviv, Paris,

and his emigration. Also, memoirs about Stepan Lutsyk, November Street (Lviv Memoirs), Memoirs about ANUM, Trip to Ukraine among others were considered. The author wrote about the importance of travelling in his life and in his poetry. Such genres are highlighted as the memoirs itself, travel writing, diary notes, portrayals of famous artists, letters, obituaries, oral stories, interviews with the author. The main art subject-matter in the memoirs has been accentuated. The travel writing was practiced in his early works, the memories of the Western Ukrainian art processes of the interwar period pertain to the creative period in emigration. The narrative features of the artist's memories have been traced. Hordynsky's memoir texts are perceived as an independent proof supported by art history facts. These are not pieces of writing just for himself, albeit his works for the future with an intention to record important events and outstanding names for the Ukrainian culture. It has been observed that these memories are not characterized by a fragmentary composition and large forms, but instead the author structures logical texts, elaborates on compositional links, and generally analyses what he has seen in small non-fiction forms. The writer practices an autobiographical attitude of testimony rather than confession, so the subjectivism of narration is not expressive. There is a great intermedial potential of texts. Sviatoslav Hordynsky's memoirs can serve as a documentary material for art history and reveal the secrets of the artist and writer's work. These texts clarify the intentions of the artist's appeal to literature and represent a holistic vision of the artist's personality.

Keywords: *memoirs, travel writing, essay, fine arts, Sviatoslav Hordynsky.*

Стаття надійшла до редакції 07.10.2020
Прийнято до друку 12.12.2020